

Virgin

ut

tilla

Xás Viljinn. 4. tölub.
H. Argunys. 29. - 3. - 1911

Gefinn ut af
Lestrafjellari Mikla bejar söknað

Ritnefnd

Björn Jónsson, Elinborg Björnsdóttir,
Sigurður Björnsdóttir, Jón Kristjánsson,
Stefán Jónsson, Jónas Jónsson
Sigurður Jónsson, Guðli Sigurðsson

Vitkunnatilis kom — fö —
 Lyðsla - Grund
 Minni Skragysti
 Minni Akra 3 apr.
 Brekka kot
 Þórn - Akra 18 apr. 19. s.m.
 Hoskuldastatis 19 s.m. 20 s.m.
 Mit hús
 Þorleifastatis 22 apr. 22. april
 Vagnastatis ^{Guangþorkott} 22 - - 23 april
 Vagnastatis 24 - - 26 april
 Hrolfastatis
 Mikli ver kom 27. april. 28. - -
 Vitivollis
 Þólheimas
 Þólheimas
 Framhald á öptastu sínu

Hugleidingar.

Í fyrsta Solublaði Viljans, þetta
 ár, er grein eftir sínu Þjórn Jónson
 með þyrisögninni: "Til lesendanna"
 Það er nokkurskonar leidarorð, sem
 kveða Viljann úr hláði.

Þar minnist prestorin á útgáfu
 Viljans undanfarna vetur, og virðist
 helst hallast að því, að best hafi
 hún bestist þegar Baldvín Bergvín
 son hafi hana á hendi — Griper
 hann um leið tokifordi, og þer
 nokkruum réttmætum og velvöldum
 orðum um ritmismóðuhöfileika
 Baldvins.

Nær dettar síð í hug, að gjöra
 lítið úr Baldvini sem rithöfund,
 hvorki í bundnu né óbundnu
 máli, en á sitt vildi þez benda

prestinum, og það er, að jeg alit að
sjer sjæum svo heppni að hafa
hjer mitt á meðal vor mann, sem
valla stendur Baldvini á bosti
í þessu efni; það er eptirmáður
Baldvins í embættinu, söngstjórnun
og barnakennari vor Jón Kristjánsson.
— En prestarnir eru nú einu sinni
þannig gjörðir, að það þurfa stórkost
samman til að samfara þá, og
jeg býst við, að presturinn minn
sje þar engin undantæking, og
bíði mig þú í bróðrum, að finna
þessum orðum mínum stad.

Það verður ljóst verk fyrir mig,
jef þarf ekki annað en að benda
prestinum á G. Fólublad Viljans, sem
að mestu — Eða öldu — leyki er eptir
Jón Kristjánsson, og málask til
þess að hann lesi það vel, ef hann
hefur ekki þegar gjört það, þá.

Stil jeg ekki í öðru, en hann
fallist á mitt mál.

Trá þú sjónarmíði þyrfti jeg það
ekki að hafa hugleitingar þessar
lengri. En af þú jeg þesski sveit-
unga mína að þú, að þeir lesa mikkið
en ekki að þú skapi vel, þá er
jeg að huga um að fara nokkrum
ordum, um þetta merkilega Viljablad
ef stóla þygni, að jeg hefði sjed
eittvæð, sem öðrum hefis sjedst
yfir.

Vjer þurfum ekki annað, en
lita á efnisþílis þessa blads, til
þess að sjá, að þor er um andugan
gærd að gæsjá. Það flytur skald-
skapar, badi í bundnu og óbundnu
máli; uppeldisfræði, kemmolunála-
fræði, heimspætti (í ljóðum), sálarfræði
matjurtufræði, heilsufræði og draum-
spætti. Jeg hef ekki tíma til

ad fara náttúrulega úti hverar
einstaklan líd af fræðum þessum,
og etla því einungis að segja mitt
alib á þeim, og minnast um leid
á það, sem nýer virðist skora fram
úr ad einhverju leyti; því það er með
þessar ritsmíðar-sinsoy flest manna
vertu ad þótt þar megi ágætis heita
sem heild, eru þó einstök atriði,
sem kasta öllu hinu fram.

Þyrost standa "Sólareyptkonuljád."

Um þau skal jeg þáorður vera,
því ekki þyðist jeg í þeim efnum
^{þeim mun}
2 ^{visan} en átri, ad jeg þreyti nýer
þil ad svara spurningu hins heidr-
ada höfundar; hver visan sje best.
Nýer þyðja þar hver annari betri.

Næst er ritgjörð um barnaupplæddi,
lönz og ítarlez, sem sýnir ljóst, ad
höfundur hennar x heði upplæddis
fræðingur með afbörðum, og skáld

Jeg las líjer á ánum ritgjörð
um barnaupplæddi eftir Herbert Spencer
Ham, var enokkur upplæddisfræðingur
og þótti "slingur" í sínu mennt.

En eftir ad hafa lesid ritgjörð
Jan Kristjánssonar x jeg í vafa
um, hor þeirra sje "slingur".

Því skal ekki neitað, ad báðir
komast víðast ad líttri vidurstöðu
en slíkt þarf ekki ad vera nein-
um beinum áhrifum ad þenna,

því skildir andar framleida opt
svipadar — Eða jafnvel sömu hugo-
anir. Nýer finnol því, ad jeg gjör
ekki lítil úr hinum heidrada höf-
unda áminstrar ritgjörðar, þótt.

Jeg segi ad flest af því sem hann
segir, hafi jeg heyrt áður.

Þá kemur hann með eina uppá-
stungu, sem jeg man ekki þil

ad hafa hegst fyr.

Hann er ad tala um, hve hattu-
legt sje ad hafa þa a barnaheim-
ilum, sem ad einhverju leyti hafi
sleni akvrip a börnun, með eplir-
dorni sinu, og seyr þar meðal ann-
ars: Orðljótis þrattarar dttu alls
estki ad vera börnum samtíða,
enda dtti þess estki ad þurfa þvi
allmörq heimili eru barnlaus- og
þar dttu þeir náttúrulega ad vera.
Þetta er vel og viturlega málk,
sem fleira hja höfundu.

Dalibill galti þinnok njer samt hjer
a gjör Njardar.

Njer þannok ad höfundur hefði þurft
ad útskýra þessa uppástungusina
betur.

Lyst og fremok hvort allir orð-
ljótis menn eigi hjer skylt mál

-sjeu þrattarar." Helok vindist
njer höfundur hallast ad þvi.
Og i adru lagi, hvernig þetta
skuli framkvæmast.

Þez er estki viss um ad barnlaus
u húsbændurnu vilji gjöra heim-
ilin sin ad þrattarar sam-
bundum.

Njer hefur þa dttid, eitt ráð
i hug.

Þez hef heyr ad þz a tímum,
hafi það verið síður, ad halda
uppbot a sveitarlimum þeim,
sem illa getst ad koma þz, og
hafi gefist vel; þvi njer þessum
það, ad margir klaupa a uppbot
þa hlaki, sem þeir hafa estert
með ad gjöra, og myndu estki
líka við, veru þeir bodnu, ulan
uppbot. Þez atla, ad öllu

þessu yfirnefndu, að stjórnga
upp á, að vjer höllum upp
þerman gamla og gáða síð,
og höldum upp á þeim, þess-
um orðjótum próskurum.

Ádríttad mátti aðeins slá þeim,
sem þornlausir varu.

En svo er annað, sem njer
virdist geta orðit ef erfidara
viðfangs, og það er, ef þessir
"Orðjótum próskurum" lætu upp á
því, að stjórnga manndinnum.

Ólíklegt er að slíkt sémi því,
en þá er ekki alveg sverjandi
því það, því próskurum þalla
skundum upp á jónsu, sem
engum almennilegum manni
mýndi þona til hugar.

Fluad stál þá til þoragðs
þessa. Jey sje engin

úvæði, ef þessir próskurum
geta þótt og slíkt þarsta
sína - og próskurum eru manna
viðastir til þess.

Jey vildi því áskla, að þeim
heidra höfundur, þótti þessa
hlid málsin til áshugarar,
næst þegar hann vilur um
þornauppleði.

Um þennanmálafradina hef jey
lítið að segja, en ándzjulegt
er að sjá, hversu mikil vjer get
um þogað in landsjafi - og hve
miklu vjer þáum fradid i ætlu-
l'ðinum.

Á þeim þessiljótunum varð jey
svo hrifinn, að jey reyndi, af veit-
um mátti að yrkja i lítu formi
því vindi, sem jey lét þylgja
þuzleidingum þessum, þótt jey

þinni, þu ástandalega langt
þau standa þrummyndinni
á baki.

Þáldoagan gæti þeg bríð ad
yrmu hylti lesenda Viljans.

Hún hefur þá þrjá aðalþætti,
sem hver sagan þarf ad hafa. —
Hún er sönn; málið er lallað
en þá þjónuð og hún þer vel.
Svo er eitt ann. Hún er mjög
fordómsrík, og sist allt þad ad
stemma.

Þessum þjóðin er ^{þar} áminnt um
ad lata sjer eitt leiðast ad
beta göt og lalla saman rípur
en svo er eitt þar með búið,
heldar er þeim ^{þessum} besta aðferðin við
þetta þarpa verk.

Ad þessu hefur sú þótt snjöllust
ad græða göt og rípur, sem

gjörði þad þannig ad enginn
glevaugnalau sei annad en heilt
var. Nú er þessi aðferð úrlt,
eplir þenningu sömu sögunnar
i Viljanum. Nú á ad sauma
Þrostulegan vísasamum yfir allar
rípur, hvort sem þer þama
á þjáspils eða Þirkjivjöldu.

Þetta var stórmittil framfö.

— Mjör er sem þeg sjái á anda
gyðjumlistar yngisneyjar, i alla-
vega vísasamum þjóðum, lida
áfram eplir þjáðonunum i
gördunum okkar. Þá get þeg
hugsað ad þessum þessum þessum.

Íslenskar matjurtir, þessi uppur
Þólabladinu heitir ein ritzjóðin
i þessu "Þrostulega" bladi.

Þar eru þaldar upp ýmoar íslens-
ar jurtir, sem þvadu vera göðar

til átu. Eitt þykir mjög
vanta í þá góðu riltjórd, og
þá er, hvort sjáa skal graut
íu grösun þessum, þó þá íu
þeim braud, eða jeta þau þrá
Um þetta þyfir Viljím að
fræða lesendur sína, hið fyrsta
þá jeg spast ekki um, að allir
sjái hvort hagræði þá veri,
er vjer getum komist uppá, að
jeta sömu vjetti, við sama
bord, og dýrin ostskav — gras-
bitirnir.

Jeg hef heyrt að þjer á landi
þjer just þú er hvömm heitir
Hvort af henni hafi veridlegg-
ur sá, er Gröndal getur um
á einum stáð og neþur grad-
hvamarlegg veit jeg ekki,
er þá þjer jeg heyrt sagt,

ad retuarnav af just þessum
sjer allþjupenz og norandi
þóða. Þá er þú óvatt að þóða
henni íu þerman álitþjega
"matþjerta" hóp sem Viljím
getur um.

Heilsufræðisgreinin seyr orð
"hvorniz mamma hús" eigi að
vera. Eitthi er beint þessid fram
þjer þessi "mamma hús" sjer,
hvort einungis sje átt við þau
hús sem menn þúa í, eða
öll hús, sem menn ganga
um; er slisht er eitthi þelg-
andi galla á þjer þróðlegg-
riltjórd.

Þá þjer þessi umreddi Vilji
þessid upp gamla og góða er-
indid: "Hryggileg þrasun þerid"
Slisht var vel þil þallid.
Þá er áttid vindingarvert að

þjarga frá glökum snjöllum
vísun eptir alþjóðskald vor.
Dræmum, sem lestina
nettur þyktir njer þagur, en
eski á þau skapi góður.
Jez hefi hegt draumspaka
menn segja, á drauma
skyldi ráða í sama hátt
og sagt er á viss mætur
lesi bibliuna, sem sje aptur
á bók, og er það er sjett,
þá er valla von njer lítist
vel á framtíðardraumum í
Viljanum.

Nú hefi jez þorid öflugt
á við börnin og geymt njer
það þanzat til leinast, sem
njer þátti best, en það er
sálarfrædin.

Við hefar himn heidvadi
ritsjöri skapad djúpt, í þ

himn mistla ússu tilvernum
av, en þá hærzi eins og þor.
Spersmálið sem hann sestur
sjer fyrir hendur á leysa, ^ú
hvortí meira njer minna,
en hvort sálin sje skleggur,
og jez get ekki ketur fundið,
en komleidi óhvortgjandi rok á
þor, á þor sje.

Nú vildi jez málask til þess
við hann, á næst þegar hann
ritar um þetta efni, þá bók
hann til atþugunar, hvort
sklegg sálarinnar muni
horast með aldrinum, eins
og hið líkamlega sklegg.

Jez hefi einhverodina hegt
nefnda, andlega horubanga
og virðist njer, á það geti
valla átt við amma, en
horur í hári eða sklegg

sólarimar.

Þá les þez þjerv stáðar mun-
id, og þú þá, sem mál mitt
lesa, ad virða á þessu megi, en
misstíla ekkí orð min, þá
rangföra.

En ef einhver er sá, sem
þinnist ad þez hafi orðið helst
til „Stokinn“ í 3. tölublaði Viljans
og held þú um af, þá þómi
þá himn sámi á móti mér
á rituelli Viljans. — Þez mun
þvergi þópa, þáð sem þez
þerst þyri rjetta máli.

Og —
„Vopnaþrá nor vasa þer
við stulum sjá þer stjöldinn
þer“

Sumudajinn í miðjan 1911
Jónas Jónsson

„Viljinn“ [Stöling]

„Myrta stödur“

Hvað ertu Vilji“ með vonanna bálið?
— Voldugu heimskummar eingetú barn.
Hvað er þin fræði og þverniq er málið?
— Hjeqómim bláddur í tilgerðar — starr.
Hvað eru ljáðin sem löngum þú þvedur?
— Leirburður þómur og þúlasta „grin“
Helveg þú óðara spalaust þvedur,
allir þá þera ad skammast þin.

„Þjört stödur“

Hvað ertu Vilji“ með vonanna bálið?
— Vistummar þrumur og sarnleikans þjör
Hvað er þin fræði með þreimpíða málið?
— Heimopetki mótuð í kirtjunnar orð
Hvað eru ljáðin sem löngum þú þvedur?
— Listaveru ummin úr þarleikans gláð.
Ódauðleik veita þjer englunum meður,
alvitir menn og þin rjetllatu þjóð.

Jónas Jónsson —

Trö kvæði.

— Tilentkuð bókskapstrúar mönnum.
Sestu mjer á hazri hönd;
Hlyddu guda minni;
slittu vanans bitsvört bönd;
battu skynseminni.

1. Törnir

Þegar Óðinn ungur var
eðstur hjer af dýja sonum;
mannablöð sil blidkunar
bragnar urðu að förnna honum.
Síðar guðsins grimma stjörn;
gjörði heldur seglinn laga,
krossastáturs þeita förn
fór hann sjer að l'ata neygja.
— Enn hann fari í austurheim
— Óðinn þrú'jeg honum líti—
Þyrst nam þiggja þashtar-einn
þá hann stigi upp af kruti.
Lotes þá varð hann leidar á
lyktinni af steitlum dýrum

mannanna vildi förn hann þá
— Þinnst þad allt í sögnum stöðum,
— En tö þvi skulum allt af gá
ymoa þefur stadað drambid—
Þá var þangur sagður á
syndlaust stýldi förnna lambid.
Hjer voru allir heimi í
þespáðir á synda þalafa,
einhver mistök ollu þvi
— ymsir vilja þenna þava—
— Nu á gáðu var ii von,
— vest að þjandinn þesti alla—
rjet þvi af að senda son
sinn, — að þafna reitþringshalla.
Hverrig þor. þann þverull spyr
þatþan l'atum þlertkin þvara:
"Þair eru úvaldir,
illa þinir munu þara."

2.
Þriðja sunnudag í föstu.

— Eptir þúslestur —

Hjartad þráir helgan styrk,
þjer er þátt að þreysta —

Djöfla þemning drauga myrk,
dreyur þemnar reista.

Tyrr lípsins eilíft orð,

eg sem hlýddi gláður,
vinur drottins þer á bord

banvant djöfla þvaður.

Getur þarleiss blidur þlar
þreypt í þakuro anda?

Hefir guddómsgeislum stáar
geisid myrtlan þjanda.

Maður! þattu að hugoa þjer,
þindra framóþer skirna.

Gláður þattu þernsta — þjer
þrotin — þetra þirma.

Nem úr gildi þin gömlu lög

— Grimmd og hildur þrotin —

þeldu og stíldu þimans slög,
þreysta mildum drottin

Burt með andans þorðin þorð;

Burtu þjanda þóþar.

Þarleiss þand um þlatta þorð,
þnyktid þrandu glóþar.

— " — " —

Þreyldu fram að þeyðar ó

þylgja oss þeimotku gjöldin?

Mildi þaðin! Meira þjós!

þnyktid þer þer völdin.

Thomas Thomas
Þreyðuna, þvar stóður.

Þkin eptir þkúr.

Geisla þárid greidur sól,

gullnarþáurur þeiminn lauga;

daggin gljáv á grund og þról

— gledi þar í róðar auga.

Þidunlag.

þemnar að er engin óðnd
aðar þróðu þjóða;

þin er þljöð og dauðaðand

þisur þjóða gáða.

Thomas Thomas

Skrittl

Þegar þensu kaupmáttur^{og} kona hans
koma um nótt heim frá ús sam-
kvæmi sá þau þann mann sem var at þroti
sjá inn um ghyggja á húsi þeirra.

Þensu: "Hvat viljst þú hjá?"

Matasinn: "Heimveckja kerustuma
mína; þat er vinur konu þessu"

Þensu: "Hvat hafist þú at gera með
lukt? Þegar þú var ungur og heim
söti kerustuma mína hafist þú sama
arlega ekki lukt ljós með."

Matasinn: "Þat er líka anteyt á
frúnni."

Fatirinn: "Þat er ljótt, sem þú heyrir um
þig Hvirik, en þú er sagt at þú hafist
blótat. Þegar þú var á þínum aldri
blótast þú aldrei."

Hvirik lítli: "Hver er byrjatist þú þá
at blóta þabbi?"

Þess skáldsögulestu botandi eða
spillandi áhrif?

Óþ þess þú heyrst þráttat um
þetta efni og misjafna löma þess.
Þat þengist. Ef þú man sjátt
var þessi spurning líka einninn
sett fram í Viljanum. en þat var
henni ekki svarað. Nú langar
mig með nokkrum línum at láta
álit mitt í ljósi þvatt þetta mest
is eða með öðrum ordum, þat skot-
anir er þú sjá staklega þess at þybbat,
því þú byst ekki við at koma með
neitt niðt eða framlegt. Því er
vanta mig þekkingu á því hvar
þessar skotanis eru upprunalega, þú
geti ekki einninn sagt hvat eða

Þetta

kon hvenær ef þor hafa náð sökum á
þess meir. Það eitt veit jeg at það hefir ekki
eigi orðit eitt í einu eða frá nokkurri
jón einni uppreysetlu; heldur smáman.
Maan eptis þú sem jeg hef þroskað
og sínu dropium úr hverri áttinni,
þess svo hafa dregit sig samman
lú eins og vatnið í jörðinni þat til þat
sö. brjet fram á gisbordit í einu lagi.
ar þess finnar þat eigi farveg, sem þat laga
Ma sig eptis en breytsis jafuklita opt skot.
þ kostlega. Mikit er þetta undis landst.
lagi og efni jarðlaganna komit. en á
áll jarðefni hefir vatnið áhrif; jón
þ sigs þau á endanum þó seint ganga
þ með sumas berglagundis. At engu
þ getur þó vatnið aldrei gest jarðveg.
Ma

þu þabbi?

inn og ekki heldur at sönnu vatni;
og þat meira at segja ekki þau ofni
sem þat upplýs; þau finna þó í
þú og hafa breytt þú ein og þat þú.
Sama er ein mannum at segja þat
blandað hit með þoddu áhrifunum;
breytir það öðru en eyðileggur ald-
rei alveg. At hvoru þess meira er undis
styrkleika hvers um sig komit, en
eptað held jeg at orvitt egi at greina
þat hvað frá öðru. Hvað mikinn sta-
lúnum þitt þinnar með þoddu lyndis
einkans eiga í skodunum minnum
get jeg þú ekki sundurlitat, enda
eigi skiptis þat minna. Hit mest
þat þess
þoddu, sem sjálfragt er meir í kláningu
hef jeg smáman helg at meir,

Gjega
ko
kva
sj
je
sk
n
f
la
so
ar
4
p
b
b
Sh

þat er orðit eins og þar er af sjálfu
mjer sem aldrei yfir gefur mig alveg
frumur en þat með þedda, en sem
eins og þat gefur orðit fyrir migjunn
áhrifum, og þat vona jeg þat verti
- þroskandi áhrifum.

Jeg geri ráð fyrir að þínum heit,
nú lesendum þygi inn gangur min
ortinn rögn langur, þar sem jeg
er sjálf fæin að halda að gveinin
ætti ekkert að verða annað. Vil jeg
því sem fyrst svara mig að átal-
efnum þvi hvort skáld söglessur
beti eða spilli mannum.

Fyrst er þá að athuga þat í hvata
tilgangi skáld sögu er skrifað,
sitau í hvata tilgangi þess er

lola þabbi

lesnar. Jeg býst við að svörin
yrtu nokkurt ólík þjá einstakling
urum veri sprott um þetta tveit,
já jeg hefi heyrt þau margvisleg.
Þegar um tilgang skáldsins hefi
verið að rétta þau þau optast orðit
eitt hvat af þessum: „þau ætli að grá
á þeim“. „Fólkin til skemmtunar
“sji til þregtar“ eta — og jeg vona
að þeim fjölgi stöðugt, sem skota
þat þannig. — Til merkings fjötinn
og útrýmingar andlegum meinsum
um hennar og hleggjáðörnum. Margi
er þat líka sem álita að skáldin
yrki og skrifi ljótin og söguvar
sjálfum sji til huga hægðar, en
hvorki sji til lofs rje þregtar.

Jeg
ko eins og Þáll gamli Olafsson sagti
kva um sjálfan sig; eða met öðrum ortum
sjá at þau geri þat aðeins til at ljóstvá
Já hjörtum sínum án tillit til áhrif
Minnna á aðra. En allir sjá og vitu
n þenna at ekki getur eit þ legi þat sam
f til grundvallar, heldur sitt í hves
la sínu og apt fleira en sitt í einu af
so þessu, sem jeg hef þjes talið. En ekki
ar einn einasta manni hef jeg heyrð
H. halda því fram at skáldin sendu
og skrifðu ljóstin og söguvænt
þeim ásetningi at spilla hugum
manna; og þat ekki þá sem fast
þ at fylgja þeirri skotinu at þau
þ prótt fyrir þat apt og situm ~~veiti~~
þ til þess; nei jeg vil ekki leita ~~veiti~~
H.

blota þabbi ?

grun at rokku sje sá matur at
hann ætli öðrum slíkt ódóti.

Jeg held at málit skidist
salmerk of vit góðum gest okkur
ljósu grein fyrir, hvat þat er sem
skáldin hafa fram yfir aðra menn - í
hverju skáldskapargáfan er fölejin -
og hvort þau eru ein um þessi autaf.
þat sjánum vit strax at ekki er, allir
sem eru met fullu viti eiga boð
af þeim; væri þat ekki bestu engis
atris en skáld gagn af skáldskap,
hann væri þá allum fjöldanum
eins og íþakð tungumál. Misumme
inn liggu í misummandi þesska
þefileikans, sem aut vilat gefis eins
vit lestur og skilning skáldskapar

En hvat er skildskapur?
Jeg myndu mig at spurningin þykir
eirkeruleg og kunnike þörf, þá sem
at líkindum allis sem kunnis sem
til vits og ára, hafa gert mig átt
hversju nokkra grein fyrir þeir. Þó
fint mig þessu allt annað en aut-
svarat, og jeg þrepti mig ekki til
at geva þat svo í lagi mig, síst af
öllu svo nokkut verti á því at gæta,
sem fólk alment veit ekki áður, og
vildi jeg óska þess at einhver af þeim
sem öðrum þeimur hafa hlotit
skildskapargjöfuna at vöggungjöf, vildi
skila þat anél greinilegu í viljanum.

Éptis því sem mig er umt til jeg
þó láta í ljósi minna skotans

hlotu þabbi?

hvat þetta merkir. Jeg lit svo á
at allis lífi þess í tvennskona þeim,
sýnilegum og ósýnilegum, sem opt
er nefndir virkileiki og skald-
skapur eta hugmyndis. Þessa
Matthias sagði á Hálfum í sum-
ar eitthvát á þá leit at ermitt
veri at segja hvort veri merri
virkileiki hit ápreifanlega (sýn-
lega) eta hit myndata. Þóti
matur þat þannig at allt hit
sýnilega og röð sína í ein-
hverju ósýnilegu - er mynd þess-
vistist nafnit ófugt, aptur vertur
þat skiljanlegt þegar at því er gætt
gæt at ekki er hægt at danna um
annat, en þat sem sjet vertur og
þreifat á. En vil er um þat.

at þari meira sem annum sökku
eys miter, í rannsóku hins sýni-
lega, þui stofpungileysi þuz angud
id gera þeis eys um þið kullda
á bak ut. Vísindamennirnir voru
deft sími til at reyna at brúa
þetta djúp, en finna í hverri
opinberun nýja leyndardóma,
en úþ í þat broski get þez eta
etta at fara. Þat voru bulius-
heimar mansandans sem þez vild
minnast á. Allis sjá at á þínum
ytri kjörum manna er arasta mik-
ill munur, en yfirlítt margt
sem þyfti at laga, miörg þann
sem þyftu þekuis út; langt
þó frá þui at öllum sje þetta
jafu gjóst. Geti orkkur skýggst

inn í salar líf manna yfirlítt
myndi munurinn ekki verða minni
En meinsendinnar forri; en þas
sem enginn getur skotat nema í
sinn egin barn vertur þann at
dema atra eptis þui sem þas er
vorþorps. Gátus og góþuzne amat us
þuzas atra eins, aptus þell þez at
þotryggst sje sprottin af núsjöfun
þuzas þari. En þui miter samræða
annum yfirlítt ekki rögn vel salar-
líf sítt í þínum mismunandi ástandi
þess. Ekkert er orautaynlegra en at
þekkja sjálfan sig - þosti sína og
líti, ef annum grotu þat er þez sísi-
um at þeis þys þjundu opt orakís þess
þjá sjálfum sjes, sem þeis annars
þenda guti eta mómum; og þves

þu þabbi

þessa
ko
þva
sjá
je
so
n
je
la
so
ar
4
p
b
b
H

veit nema þat leiddi til þess at ^{þeim þá} ~~ang~~
sjónit yrði ávinnings.
þess sem birt skilja tilhneiginga
sina og tilfinningar sakis og
afleiðingar hvers um sig, skilja um
leit aðra, því þó engar tvær sálar
sjen alveg eins eiga þó allis mikit
samánlegt. Allis eiga gult - keðlak
ann - i brjósti sjá, þó hann birt
ist stundum i einkenni legum
myndum sta verti vort sjá us af
ástrum, og já meira at segja þó
manninum sjálfum finniat hann
þafa yfirgefið sig; og allis eiga þá
freistingar vidat stíta, aust vitat sína
omst hvarju misti, þu þó eru skuldar
i etli sína at þu leitit at allis at
þess gagnatota botum samvisskunn

þess

og afleiðinganna ef þó sigra stítt
íróleiki hennar.
þessir menn sem dýrstan skilning
þafa á sálar lífi manna, og namasta
tilfinningu þeir því, eru sálarfrét
ingur; og þat þessa skáldinn vart
synlega at vera. þann þessa at þess
eins vel etli sálarinnar og mynd
höggvasinn byggirgu líkamans;
annars er þetta tvent niðkilt, mynd
höggvasinn þarf aðfílega líka at
vera ^{skald} og nokkur konar mynd
höggvasi. því til þess at átrif þafi
not af tunguti og þekkingu einelak
língsins þarf hann at geta lútt
hulpanis sína i ljósi; þaga höndin
þjálpas myndhöggvasann til
þess artin skáldinn. Allis rítt-

sta
at
nun
inn
aft
ti
u!
u!
og
ro.

skapatis meum hafa aut vitat hendur,
en þar fyrir eru ekki nema þeir smit-
is; sama er met mialit þó þat er
ateins undantekningar at þat vanti
þá er þó fjórlegt því at allis eigi jafn
aut velt met at bista hugpanis sinas;
og ygis leitt er þat aujög sakmarkot sem
lyst verður met ortum af því sem
kreifir eigi i mansalumi; en þeir
sem flest ort og ljósast finna ygis
þat eru nefndis skuld; þat er þat
sem sinkenis þau eino og hægileikum
listamanninn; en hvortveggja er
ávöxtur andans. Þá sem er aut-
rygur af ortum hlýtur at vera hæg-
myndavikur, hilt veit matu alb-
ri hvat margis eiga autugt
myndunarafl og ademas tilfinnar

in þess at geta latit öðrum þor i tvi
hvot fegnis sem þeir vildu. Allis þrá
hlottekningu og ad verða skildis af
öðrum; er þat þá undur þó þeir
sem vól eiga i búningi fyrir
hugpanis sinas notu hann. Nei
sanna legu er þat ekki öðlilegt þó
skaldin geri þat, og at þeir sem ekki eru
skuld seynis at verða þat, þegar eort þa
gleti sneotis við hvortveggja skreynnu
i bojastum þeirum, eta þegar þeir
vortur angljós einhver almennur mislið-
ingur eta einhverjir þjótargallo, en
þeir þrá at laga. Tilgangslaus er
enjin saga skript og ekki heldur til
at spilla því meginum vit aldrei
glegna. Þat er á kaflega vantseynlegt
at finna hvat þat er sem höfundur.

inn vill gleta hjá manni eta vara vit
með bókinni, einnig ef heyrir er í hverjum
sálarástandi hennar þess verit skrifat
hána. Hafi þat verit í gæðhröringum gæð
áliktanissnar verit dælitit vafasamar,
því alltaf hefir minnum vit at vera
blindum í sjálfsins sök. En einmitt
þetta getur verit akkur lórdóms ríkt, ef
vit lesum bókina í fullkomnu jafnvægi
gæðmunanna, eigum við hægna með at
finna galla hennar og þá um leit
akkur ágin galla í svipinu ástandi. Þje
bókin af reglulegu skáldi skrifuð fáum
vit þess djúpu og svipnesku myndina
af manneslunni. En því er min verit at
mörg skáldin, meira at segja stótt
skáldin, hafa ortit at verja vestun
sinuannu til þess at skrifa þat, sem

svigir inni hroð þess hroð þau til,
og sem þess regna þess sáralitit menta-
gildi í egi fylgiti; eins og sild mörg
þekiforis hvæti og því um líkt, sem
soðit er hvat upp í öfou eins og
utanat lerd þula. áv nokkurra samna
silfninga. Þetta þafa þau megrit
til at gera til þess at vit halda
lífinu, og geta í hjáverkum gignit
í at skrifa þat sem andinn blæs!
þeim í brjóst, þat skarfit sem
þeim er hjástfolgnost, ávöðst
lífsreglunna og með fæðra silfning
ingum og skapaskyggum skáldsin.
Þetta verk komu frá hjartanu og
þala til, og þroska at minna á litit
meira en nokkur fæðibók. sju þau

þessa
kor lesin at gagni. En samleiðis er
það er oft beiskur og menn verða at
sjá venjast honum aðu en þeir þola
þessu hann at þey ekki tala um viðskera
þessu einkum þessa hann snýst at gömlum
rotgrönunum venjuna og hleygidönu
þessu enn eða stýngur á einhverju þjótt
arkilium. Þat er þess vegna sem skáld
inn verða oft að svelta eta halda
sjá upp á at skrifa rúsl einu
og þey hef áttu sékitt fram, beru
þessu verkinn enn ejaðduast orsetin at
roertleikum þess enn eptir þeirra dag.

Þessu komu þá leikskáldin
þat enn þessis menn sem þá at von
skáld, enn amma þessu vanta þessu
- enn af einhlita, þessu at verða

þessu áhrifum - eða þessu vanda
efringu á at klæða huganum
sinnu á skipulegan buning. Þetta
getur lagast ef nokk urt eptir er á
manninum og dönuarinn eptir þessu
þessu ekki. Þat vori selgast af þessu
sem betur vita að benda met lífum
á gallana til leitbeninga skáld-
innu og midur þessu þessu lesara
á stat þess at fyrirðema. Þessu þessu
menn enn þá at reyna at gera sig
skiljanlega. Þessu fram einhverju
þessu hjartans áhuga máli sinnu, og skert
þessu verit áttara enn þessu eja sékitt
met hæðni og fyrirlestingun; þat
atlu allis at skilja þá þessu hefðu
aldrei ferjast sítt ritamit eða

þey
ko
kva
sj
je
sk
n
f
lu
so
ar
H
7
c
þ
bl
bl
H

þá 2 1
ljóðagerð, þá hvers matus þekkir
frá deskvæsum hvat vit hvann
þat er þegar frumsmíði hans and-
legt eða líkamlegt er haft at alþeygi.
Enn þá eru ótaldir þeir sem fast
vit at semja sögus á þess at vera
svo virkilegt sem leisskald. Skald-
skapargjöfan er vanþroskadri hjá þeim
en öllum fjöldanum af fólki. Hinn
er nægilega lítilljóleg til þess at
þeir geti talist sjá trú um at þeir
sjen skuld. Þessir menn þafa engu
hugmynd um at skaldsögus sjen
til annars en hlöja at þeim, og
reyna svo at huga saman einhverri
vitlesu, sem þeim finst hlöjileg,
findist getu þat aldrei orðit, þá

til þess þarf skuld og at baki findu
innar getu legið alvarlegt sakmark.
þess sögus eru þó ekki skrifat-
ar af illviltja til at spilla heldur
þvert á móti með þeim ásetningi
at gleðja, og líklegast optast líka
gæta sjálfan sig þó þá.
þess þafa líka at þey held sjaldan
skatleg áhrif á hugmannskilt manna
til þess er fólk yfirleitt orðit af þess
og þá nátturlega líka til þess at
þafa gæman af þeim. þess verða þá
ekki keypta og þat ætti at vera nægur
dómur ef þat veri látitit i ljósi at
þökinn vantar, allt skaldlegt gjalti.
þess dómur ættum vit ekki at
þella þá þeir geta haft veri áhrif en
engum sjálf, og þess eitast löldu

riðhjúfundarson læplega málteki legis
fyrir skaldlegar og finelur.

Jeg yfirgefs svo skáldur, en sýningar
í mesta Vilja að lesa annum og góllum
um, sem jeg er hrædd um að þar kemur
að finna og þvering jeg byggj helst
bót á þeim rätma.

(Framhald

Lilja Sigurðardóttir

Gammalt málteki segir:

Þu og þu sium í hjartanu, og þu
líka í húsinu. Og einhennileg er þu
að þegar í þess að haldur og opt rýnd
í minsta tilbýlunum.

Jóhann litli. (Lilja lauslega pydd)

Yfirhjúfundarson segir svo frá.
„Þegar Jóhann litli kom í fyrsta
skiptit á sjúkrahúsið, ok hann
í skrautlegum vagni, með fjórum í
einkennisfötum á ökuansættum.

Faðir hans var ríkis veitingahús-
eigandi, og Jóhann einþingi. Hæga
húsið var bálgið, og optis rati lokuð
ino var hann fluttur á sjúkrahúsið
svo meðferð sjúkdómisins yrdi sem ríkt
ust og náðmennst. Hann var fluttur
inn í stórt skrautlegt einmansher-
bergi. Foreldrar hans ferðu honum
daglega betur, myndis, blómsur og
áðessli; en þegar þau voru farin
bat Jóhann litli hoble allt að fara.

þy
ko
þva
sj
je
st
n
f
la
so
ar
þ
p
be
be
þu

með þetta allt inn til fátakra barna
og kringlinga, sem fengis höftu frá-
þliss á sameiginlegu stofnunum, og
segja að þetta væri frá Jóhanni litlu
honnun þessi svo vort um þau öll;
um leit og hann sagði þetta ljómstu
augu hans af gleði.

Éptis nokkra mínúti þjók hann beita
uma aptur og fór heim.

Tveim á um síðar kom frá Noble
aptur, sorgarkledd og ríðjög hoggur
með son sínum inn á sjúkrahúsið,
og bað um ódyt þliss fyrir hann.

Matur hennar var dæm; og eigin
innar voru minni, en fólk hafði
meypat, ekkjan og drengusinn
sát fátök.

Þat var sanni sjúk dómurinn, og

sema glast lega blida andlitit; ef
nokkas var munurinn þá um þau
glast lega.

Þat leit ekki á löngu áður en
Jóhann þekkti alla sjúklingana
á þeirri deild sem hann var, þá
meira að segja spiaögn hvers þeirra
þessa móttis hans kom meit nokkas
epli eða blómstu skipti hann þui
milli hinna sjúklinganna þat sem
þat hrökk og stit bat hann bjúka-
unnakommas, sem fluttu þessa
litlu gjafis milli sjúklinganna, at
segja; at honum þessi svo vort
um þá alla.

Þat vort at taka fóttum af fyrir ofan
hujit.

Éptis at hann fór út af sjúkra-

þessum, vissi þey ekki hvað honum
leit í þögn á. En sitastlittinn
velur komu hann og bat um þá-
pláss. Mátis hans var dæm. Stakke
um orámd áður en hún dó hafti
sjúkdómurinn gert varst vit sig í
hinum heila fosi Jóhans. Lengi-
vel hafti hann haldit sjú uppí á
at skrifa á skrifpúel, nú gat hann
þat ekki lengur.

Þegar hann kom heilsati hann
mjú, sem gamalli vinkonu, þat
var þey í samleika líka. Þítan
halbrati hann ús sími stofnumi
í atou frá sínu rími til am-
ars til þess að vita hvort hann
þekkti mig, og alltaf hafti hann
þros, spanopgróti eta hlj klutleking.

asort í reitum höndum

Loknarnis tóku þenna fót líka,
þat var orandeyulegt til þess að þjóska
lífi hans sögðu þess, en viku sítar
kom í ljós at ein fyrir höfu var árangurslaus.

„Gerit honum lífit svo ámeign-
legt, sem þú getit,“ sagti yfirlæknis-
inn; „þekkaru er ekki löst at gera
fyrir hann.“ Jóhann viss hvort
hans beit, en þapatí ekki kjarki fyrir
þat. Nú sígest áll megin hans
um orningja Jóhannes Rasmussen,
sem líka lá fyrir dantannum í sími
í miðri stofnumi. Þegar Rasmussen
dó þekkt Jóhann mjú þá fín orna
sem hann átti og bat mig at koma
fyrir þat beatt handa börnum

Rassmussen. Skömmu síðar fjók
Kristján Jensen heimfaraleysi.

Hann gekk að síni Jóhans lítla
áttu en hann fór og kvaddi hann
grátandi eins og þat veri brotis
hans. Jóhann tók hönd hans með
báttum sínum og sagti: "Takk þú
kæpana mína, þú getur skilytt þú
mú jólin; þú þarft þetta ekki
þú þú þú þú aldrei út framur".

Þegar Kristján grátandi gekk út
úð stopummi, veifaði Jóhann hert-
us hendinni á eftir honum.

Þú hafði hann ekkert eftir
til að gefa og þat fjell honum
þungt. Á aðfangadagshöldið vakti
hann eftirtekt allra sinna sjúkling-
anna, með þú að taka undir þú.

as farið var að syngja "Heims um þó
helgum jóli", með síni veikni
hlýju rödd. Ó, hvat þeim fannst
þann syngja vel; þú hann söng svo
vel að allis áttis þögnun og hlut-
un. Þegar hann sá hvernig þeir
hlustatu með lástin í augunum, var
hann innilega gladdur; hann átti þú
þetta til að gefa þeim, og hann
hugsaði eigi að syngja aftur fyrir
þú ef yfir lokunum leyfti þat.

En Jóhann söng aldrei framur
þú á jörðinni. Á jóladagsmorgun-
inu var hann ákeflega veikur þú
að þú blótþynging. Með hvelldinni
sveipudust skugga dautans um hann
þú dagmorgun var hann lítinn.

gat var sorg; djúp, innileg sorg yfir
öllu sjúkráttisinnu vit danda Jóhans
litla Nóbles. Flestir sjúklingarnir
gryjtu, allir voru þögulir. Einnig var
sá, sem ekki hafði þótt verið ein hann.

Hann hallatist upp á þjásti minni
þegar hann dó. Síðasta orð hans, um
leit og hann leit yfir á stofuna, var:

"Gefit þeim . . .", en svo þagumti
hann þá hann mundi að hann átti
ekki að gefa. Allt í einu bókta hann
vit: "Gefit þeim kosleika minni -
kosleika Jóhans litla Nóbles."

Þessgjafraðs ljök um andlát hans,
með þat á vörum leit hann yfir
saknörkin sín í ökunna landit.

Endis

Ld

Hinn sjötti leit (Cepti Niels Hækegaard)

Þat átti að minsta kosti að vera
þannig, að vit met aldriðinn ystum
ferari um að dóna veigt um met-
brætur vorar og sýntus. Öskumann-
innem veitir autvelt að fella hárða
dóna metan hann er óregndur, og
þekkir ekki nema að litlu leiti óga-
aralds freistingama þem svo að
seyja hlatast upp á leit hans
milli vöggju og grafar.

Þá sem í oftrausti á sjálfum
eys freistast til að dóna hart
þá, um hræð, átti heldur alvar-
lega að yfirvega hvat úr honum
sjálfum hefði ortit í þeirra epos um
þat er hægt að tala stór orð metan

öreynt og hvat lídít matar vegur, þegar
síl alvörunnar kemur og matar
stendur andeyranis þeim freistingum
sem eðlið og veikast fyrir.

Þá sem stendur á grasi getur hlegið
at þeim sem fellur á grunn, en þá
hann sjálfur þungast og eignir hvat
öryggur hann er. Þá sem ekkert hefir
reynt, hefir í rauninni engum öfth til að
dema, og þó hann hefir eitthvát reynt
ekki hann samt at vera vegur, þú hvers
getur rätit þó dinnu gáttu, sem
mannlífít og svo fullt af?

Þáttum okkur líd. taka postalamur
Jóhannes til fyrirmyndar, sem í
eckum var þrumur í ellinni
korsleikans postuli; stöfnugt met ortin

á vörnum: "Elskið hvers annar". Þið
langa líf þafti kent þorum at korsleik
sörum og hit ætla og mesta í þeiminn
þegar yftr hans verur þjást, vargur
þat þú ljósi yfir lífít, og klofít yftr
hinn dinnustu ský. Þó eins at vit
í ellinni lítum met Jóhannesar
augum yfir lífít og metbrættum.

Þunglynd elli þeiskis lífít, at eins
vit losuðum vit þana, en optis þú
sem lífsöl akkas lækas á lofti, hekk
atí eöl korsleikans, og lýsti hverast þeg
og hveidít þemur; byggði at lokum gjóð
þú yfir djúpu dauðans inn á stönd lífsins,
þú sem þinn fullkornari korsleikas sekur
þeim aprum örum, sem ekki reiditi
eig í sjálfum sig, en í veikleika sínum þó
sig gúti í lífi og dauða. (þyðt)

Hlyggna konan.

Í „Stockholms Dagblad“ stóð fyrir
nokkrum árum optisfacandi saga
„Í einu af norðlegustu hjörtum
landsins bjó Laki, sem var sjálegur
hjálpsjúki og góteinnur en jafnklita
mesti oringji. Fyrir mörgum á-
rum kom til hans nýgg konan, sem
mjúlega var orðin ekkja og hvortá-
gættuð ein ^{gráttuð} fagindli ein fyrir honum.

„Korudu þingast þegar þú ilt og fát“
þjá at borða“, sagði Lakinur.

En hún hjell áfram at grata og sagði:
„Nei, nei þat er ekki þat sem jeg vil
hudda of Loknisinu gæti útvegað mig
einkvergi atvinna. Mig er sama hvat
jeg geri bana ef jeg vinn mig þaut“

„Ja“, svarasti Loknisin, „jeg veit sum-
at
orlegu ekki hvat þat setti at vera þi
+ nema ef þú viltis fara at stunda
skottalekningar“, bótti hann vit
í spangi, gekk inn í herbergi vit
hlitina á stofunni og kom aftur
með flösku með Espintinu í.

„Þegar þú kemur til sjúkleirer, þá
biellu fyrst um glötackes, og settu
þat á bord vit rúm hans. Þvinnast
skaltu spyrja hvort sjúkdómurinn
sje útvoortis eta innvoortis. Sje þat
útvoortis þá mætu⁴ blekkinn meit þú
sem er í þessari flösku; sje þat aptur
á möti innvoortis, gefus þú inn
30 dropa. En átaru þú gefus metelit
vertustu at hella nokkrum dropum